

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Цімура Яромир Володимирович,
(власне ім'я, прізвище здобувача)
1988 року народження, громадянин Україна,
(назва держави, громадянином якої є здобувач (ка))
освіта вища: закінчив у 2009 році Національний університет «Львівська політехніка»
(найменування закладу вищої освіти)
за спеціальністю (спеціальностями) Міжнародна економіка
(за дипломом)

працює адвокат в індивідуальна адвокатська діяльність,
(посада) (місце основної роботи, підпорядкування, місто)

виконав акредитовану освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії (PhD).
Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна (повне найменування закладу вищої освіти)
Міністерства освіти і науки України, м. Харків від «29» квітня 2026 року № 0114-1/183
(наукової установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)

зі змінами (за наявності), внесеними наказом від « » 20 року № ,
у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради –
Олександр ЖИТНИЙ, доктор юридичних наук (спеціальність 12.00.08 –
кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право), професор, завідувач кафедри
кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Рецензентів – Ольга ШАЙТУРО, доктор юридичних наук (спеціальність 12.00.08 – кримінальне
право та криминологія; кримінально-виконавче право), доцент, професор кафедри кримінально-
правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені
В.Н. Каразіна

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Сергій ТЕРЕЩУК, кандидат юридичних наук (12.00.08 – кримінальне
право та криминологія; кримінально-виконавче право), доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Офіційних опонентів – Михайло ЩЕРБАКОВСЬКИЙ, доктор юридичних наук (спеціальність
12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова
діяльність), професор, завідувач кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології
навчально-наукового інституту № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Артем КОВАЛЕНКО, кандидат юридичних наук (спеціальність 12.00.09 –
кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність), доцент,
доцент кафедри права імені академіка УАН о. Івана Луцького Факультету суспільних і прикладних
наук Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила»,

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

на засіданні « 26 » червня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня
доктора філософії з галузі знань 08 Право

(галузь знань)

Яромиру Володимировичу Цімурі

(власне ім'я, прізвище здобувача (ки) у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації «Недопустимість доказів у кримінальному процесі
(назва дисертації)

України

за спеціальністю (спеціальностями) 081 Право

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна
Міністерства освіти і науки України, м. Харків

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник: Гліб Рибалко, кандидат юридичних наук, доцент, Харківський
національний університет імені В. Н. Каразіна, доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада)

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису (наводиться аналіз
дисертації щодо дотримання вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора
філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти,
наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою
Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

У дисертації сформульовані концептуальні положення, висновки та рекомендації, які
мають певний ступінь новизни, зокрема:

вперше:

– запропоновано в якості підстави для визнання доказів недопустимими, поряд і
поняттям порушення прав і свобод людини, виокремлювати неправомірне обмеження прав
та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними
договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, що стосується
дотримання законодавцем трьох обов'язкових правил при впровадженні механізму
обмеження певних прав чи свобод осіб у кримінальному процесі: 1) законність обмеження;
2) правомірність мети; 3) необхідність у демократичному суспільстві, на підставі чого
сформульовано відповідні пропозиції до зміни ч. 1 ст. 87 КПК України та ч. 1 ст. 90 КПК
України;

– обґрунтовано, що підхід законодавця, застосований у ч. 1 ст. 87 КПК України щодо
поділу порушень прав і свобод людини на істотні та неістотні призводить до порушення
конституційного обов'язку держави гарантувати конституційні права і свободи, який
визначений у ч. 2 ст. 22 Конституції України, на підставі чого істотними слід вважати будь-
які порушення прав і свобод людини, визначених Конституцією України та Міжнародними
договорами;

– встановлено, що зміна кримінальної процесуальної форми має безпосередній вплив
на діяльність із оцінки доказів на предмет їх недопустимості, що передбачає необхідність
визначення кримінальної процесуальної форми, відповідно до якої здійснювалось отримання
доказів, визначення прийнятності такої форми у даному кримінальному провадженні, та
перевірку кожного доказу на дотримання порядку його отримання відповідно до визначної
кримінальної процесуальної форми;

– запропоновано врахувати досвід США щодо правила про недопустимість як доказу
вини особи факту здійснення нею дій із компенсації потерпілому шкоди, завданої
кримінальним правопорушенням, на підставі чого запропоновано доповнити ч. 3 ст. 87 КПК
України п. 5) наступного змісту: «Недопустимим доказом вини особи є відомості про
відшкодування нею шкоди потерпілому»;

– висловлено пропозицію врахувати досвід Німеччини щодо заборони виїмки письмової переписки між підозрюваним (обвинуваченим) та особами, які мають право відмовитися від дачі показань чи не можуть бути допитані як свідки, а також записів чи документів, зроблених такими особами щодо інформації, довіреної їм підозрюваним (обвинуваченим), у зв'язку із чим сформульовано відповідні зміни до ч. 1 ст. 159 КПК України;

удосконалено:

– поняття недопустимості доказів у кримінальному процесі України, відповідно до якого під ними слід розуміти фактичні дані, які отримані внаслідок порушення чи неправомірного обмеження прав і свобод людини, а також внаслідок іншого істотного порушення кримінальної процесуальної форми: недопустимим суб'єктом, з недопустимого джерела або у недопустимий спосіб;

– підхід, відповідно до якого правило щодо недопустимості доказів у кримінальному процесі слід розглядати у якості гарантії від безпідставного та необґрунтованого обвинувачення, яка має конституційну основу та є складовою засади презумпції невинуватості та права на справедливий суд;

– визначення системи джерел нормативно-правового регулювання недопустимості доказів у кримінальному провадженні, до якої слід відносити: 1) нормативно-правові акти: Конституція України, міжнародні договори, Кримінальний процесуальний кодекс України, інші закони України, підзаконні нормативно-правові акти.; 2) судова практика: рішення Європейського Суду з прав людини, рішення Конституційного Суду, правові висновки, викладені у постановках Верховного Суду;

– положення про те, що до очевидно недопустимих доказів слід відносити ті фактичні дані, недопустимість яких прямо визначена кримінальним процесуальним законом, що виключає необхідність суду досліджувати істотність чи неістотність виявленого порушення кримінальної процесуальної форми, адже статус таких порушень презюмується законодавцем та, відповідно, всі інші можливі порушення повинні становити предмет судового дослідження щодо їх істотності чи неістотності;

– висновок про те, що передбачена у ч. 1 ст. 298-1 КПК України можливість легалізації у кримінальному провадженні щодо злочину доказів, отриманих у порядку передбаченому для дізнання є можливою у разі відсутності інших істотних порушень порядку їх отримання під час дізнання, що повинен дослідити та вирішити суд, а також якщо сторона обвинувачення не може отримати альтернативні докази із об'єктивних причин, на підставі чого сформульовано відповідний проєкт змін до вказаної кримінальної процесуальної норми;

дістали подальшого розвитку:

– положення про те, що порушення критеріїв допустимості доказів має бути ознакою недопустимості таких фактичних даних, у зв'язку з чим встановлено, що недопустимими у кримінальному провадженні є фактичні дані які отримані: а) недопустимим суб'єктом, тобто особою або органом, які за законом не мають право на проведення процесуальної дії, в ході якої одержаний та закріплений доказ; б) з недопустимого джерела фактичних даних, тобто з тих джерел, які не передбачені кримінально-процесуальним законодавством; в) у недопустимий спосіб, тобто такий, який не передбачений законом;

– наукові погляди щодо визначення змісту процесу оцінки доказів на предмет недопустимості як розумової діяльності, яка має розгалужену структуру, передбачає можливість прийняття різних рішень на окремих його етапах та складається із наступних елементів: 1) ініціювання процедури оцінки доказу на предмет недопустимості: а) ініціювання процедури оцінки суб'єктом самостійно; б) отримання клопотання від інших учасників кримінального провадження про оцінку доказу на предмет недопустимості; 2) аналіз дотримання порядку отримання доказу: а) відповідність дії із отримання доказу кримінальній процесуальній формі; б) відповідність кримінальної процесуальної форми міжнародним стандартам обмеження прав і свобод людини; 3) оцінка очевидності чи неочевидності виявленого порушення; 4) визначення істотності чи неістотності неочевидного порушення; 5) прийняття рішення про недопустимість чи допустимість доказу;

– теоретичне обґрунтування необхідності запровадження у вітчизняний кримінальний процес досвіду Австралії щодо визначення обсягу питань, які повинен вирішити суд для прийняття рішення про допустимість або недопустимість доказів у конкретному кримінальному провадженні, зокрема: 1) значення доказу, що оцінюється для встановлення обставин для кримінального правопорушення; 2) тяжкість кримінального правопорушення за яким здійснюється провадження; 3) чи було порушення порядку отримання доказу умисним або необережним; 4) істотність порушення порядку отримання доказу, зокрема, прав і свобод людини визнаних Міжнародними документами; 6) складність отримання доказів без виявленого порушення законодавства;

– аргументація про те, що особливості предмета регулювання групи норм щодо недопустимості доказів дозволяють їх виокремити у відносно самостійну підгрупу, яка становить правовий субінститут, який в свою чергу являє складову інституту допустимості доказів, який є частиною підгалузі доказового права кримінального процесу;

– наукове положення про необґрунтованість змістовного сполучення понять допустимості та належності доказів, у зв'язку із чим запропоновано змінити назву ст. 88 КПК України на «Неналежність доказів та відомостей, які стосуються особи підозрюваного, обвинуваченого».

Здобувач має 5 наукових публікацій за темою дисертації, з них 0 статей у періодичних наукових виданнях інших держав, 3 статті у наукових фахових виданнях України, 0 монографій (наводиться аналіз наукових публікацій щодо дотримання вимог пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії) (зазначити наукові публікації):

1. Цімура Я.В. Проблеми інституалізації недопустимості доказів у кримінальному процесі України. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2024. Випуск 38. С. 201–207.

DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-22>

URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/24506>.

2. Цімура Я.В. Сучасний погляд на підстави визнання доказів недопустимими у кримінальному процесі України. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2024. № 3. С. 60–67.

DOI: <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2024.3.07>

URL: <https://visnykprau.com/index.php/journal/article/view/699>.

3. Цімура Я.В. Конституційні основи поняття недопустимості доказів у кримінальному процесі України. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2025. Том 34 (1). С. 391–402.

DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2025.1.29>

URL: <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/464>.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти) та висловили зауваження:

Житний Олександр Олександрович, доктор юридичних наук (спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право), професор, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (голова ради).

Роботу оцінено позитивно, зауважень немає.

Шербаковський Михайло Григорович, доктор юридичних наук (спеціальність 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність), професор, завідувач кафедри кримінального процесу, криміналістики та експертології навчально-наукового інституту № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ (офіційний опонент).

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. На думку, автора «істотними, у будь-якому випадку будуть ті порушення, які призводять до порушень прав і свобод людини» (с. 21, 37), тому пропонується в ст. 87 КПК України, в якій надається визначення істотних правопорушень, прибрати прикметник «істотні» (с. 44). Вказаний підхід вбачається формальним та не відповідає позиції Верховного Суду. Відповідно до Постанови Великої Палати Верховного Суду від 31.08.2022 у справі № 756/10060/17 суд має реагувати не на сам факт формального відступу від процедури, а на його реальний вплив на права людини, справедливість провадження та якість доказової інформації. Критерії оцінки наслідків порушення мають бути диференційованими і залежати від характеру конкретної процесуальної дії, формуванні її результату та реального впливу допущеного порушення на права сторін і достовірність доказу. Таким чином, Верховний Суд констатує, що саме по собі таке порушення ще не дає підстав для автоматичного визнання доказу недопустимим у кожному випадку. Для такого висновку необхідно встановити, що процесуальний дефект або безпосередньо спричинив істотне порушення прав і свобод людини, або ж об'єктивно поставив під сумнів походження доказу.

2. В дисертації запропонована схема реалізації процедури оцінки доказів на предмет недопустимості (с. 112, додаток 2). Автор правильно пише, «якщо недопустимість такого доказу не є очевидною, перед суб'єктом постає нове завдання – визначити істотність чи неістотність такого порушення, що є наступним етапом оцінки такого доказу» (с. 112). Водночас поняття «неістотності» не розкривається, а в літературі є різні тлумачення таких правопорушень. Не всі порушення закону є підставою висновку про недопустимість доказів. Такі порушення можуть бути поділені за тяжкістю та впливом на допустимість. Одні правопорушення усуваються проведенням інших процесуальних дій, другі є несуттєвими порушеннями, технічними помилками, що взагалі не впливають на достовірність. Слід зазначити, що схожа градація недопустимих доказів наведена в дисертації на сторінці 145 щодо теорії так званої «правової сфери», яка була вироблена на основі судової практики Верховного суду ФРН.

3. Повертаючись до схеми оцінки доказів на предмет недопустимості першим етапом визначено «прийняття рішення про початок процедури оцінки доказу». При цьому ініціатором процедури з оцінки доказу вважається «сам суб'єкт, який здійснює оцінку або інша особа за відповідним клопотанням» (с.с. 111, 123, 163). На наш погляд автор порушує закон логіки про тотожність підмінює поняття оцінки, як логічну розумову діяльність, її результатом – встановленням недостовірним доказом. Клопотання не може стосуватися оцінки доказів, оскільки це – імперативна вимога закону (ст. 94 КПК України). Клопотання є результатом самостійної оцінки доказів учасниками процесу та направляється до суду з метою не оцінки, а визнання доказів недопустимими.

4. Серед чотирьох порушень кримінальної процесуальної форми як одного з критеріїв недопустимості доказів цілком вірно дисертантом вказано отримання фактичних даних внаслідок порушення порядку проведення процесуальної дії (недопустимий порядок проведення процесуальної дії) (с. 93). Однак у подальшому у висновках до роботи цей критерій чомусь не вказується (с. 79, 159).

5. На підставі аналізу практики встановлення недопустимості доказів у кримінальному процесі автор цілком вірно обґрунтовує необхідність використання під час оцінки фактичних даних відповідних рішень Верховного Суду, Європейського Суду з прав людини та пропонує доповнити статті 86 та 89 КПК України відповідними посиланнями (с. 65-66). Вважаємо вказані зміни зайвими з наступних причин. Відповідно до ч. 5 ст. 9 КПК України «кримінальне процесуальне законодавство України застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини». У ч. 6 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» вказано, що «висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права». Отже пропозиція щодо доповнення статей КПК України є дублюванням чинних законодавчих норм.

6. Аналізуючи процедуру визнання доказів недопустимими автор лише мимохіть пише про доктрину «плодів отруєного дерева», та нажаль, не згадує існуючи у теорії доказів

інші доктрини (концепції), тісно пов'язані із оцінкою недопустимості, зокрема «абсолютної та відносної недопустимості», «балансу інтересів», «справедливого судового розгляду в цілому», «поза розумним сумнівом», «неминуче виявлення» та інші. Крім того, розглядаючи Федеральні правила доказування США (с. 127-134) автор не згадав дуже важливе для вітчизняної судово-експертної практики правило 702 щодо вимог до висновку експерта, дотримання яких дозволяє приймати його як допустиме джерело доказів. Правило включає чотири пункти, заснованих на відомому стандарті Добера, які спрямовано на визначення науковості, перевіряємості, обґрунтованості результатів експертного дослідження. Порушення цього правила перетворює висновок експерта в недопустимий доказ.

Коваленко Артем Володимирович, кандидат юридичних наук (спеціальність 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність), доцент, доцент кафедри права імені академіка УАН о. Івана Луцького Факультету суспільних і прикладних наук Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила» (офіційний опонент)

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. Дискусійною є пропозиція здобувача щодо скасування поділу порушень прав і свобод людини на істотні та неістотні в контексті оцінки доказів на предмет їх допустимості (стор. 34-36, 79, 159). Ми погоджуємося з дисертантом, що поточні положення ч. 1 ст. 87 КПК України є недостатньо чіткими та такими, що певною мірою суперечать загально-юридичному принципу правової визначеності. Водночас запропонована автором концепція може призвести до нагто розлогого розуміння категорії «порушення». Так, за найширшого тлумачення, навіть граматична чи пунктуаційна помилка в тексті протоколу може розцінюватися як порушення прав учасників провадження та призводити до недопустимості отриманих в результаті процесуальної дії доказів, що, фактично, блокуватиме роботу органів досудового розслідування та нівелюватиме ефективність кримінальної юстиції в цілому. У випадку відмови від критерію «неістотності» все ж варто запропонувати альтернативний підхід, який дозволить відсіяти малозначні порушення процедури кримінального судочинства, які не мають впливати на допустимість доказів.

2. На стор. 56-60, 161 дисертації автор до джерел нормативно-правового регулювання критеріїв недопустимості доказів у кримінальному провадженні відносить судову практику, зокрема рішення ЄСПЛ, Конституційного Суду України, правові висновки Верховного Суду. У зв'язку із цим під час публічного захисту хотілося б почути більш розлогий коментар дисертанта щодо нормативного значення прецедентів (чи прецедентного значення судових рішень) у вітчизняній правовій системі, яка тяжіє до континентальної правової сім'ї, котрій прецедентне право не притаманне.

3. Уточнення потребує позиція дисертанта щодо віднесення до підстав визнання доказів недопустимими неправомірного обмеження законодавцем прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. На стор. 79-81, 159-161 роботи автор визначає обмеження прав і свобод людини як законодавче звуження їх змісту та обсягу, що характеризує якість кримінального процесуального законодавства. Там само наведено позицію КС України із рішення від 20 жовтня 2011 року по справі № 1-31/2011, відповідно до якої будь-яке обмеження має відповідати принципам законності, правомірності мети й необхідності в демократичному суспільстві, що в цілому є правильним. Відповідно, на стор. 160 автор пропонує судам в конкретних кримінальних провадженнях оцінювати правомірність процедури, застосованої під час збирання доказів. Водночас неправомірність (неконституційність, невідповідність міжнародним договорам) самої процедури обмеження, може бути встановлена виключно Конституційним Судом України, суди загальної юрисдикції таких повноважень не мають. В межах окремих кримінальних проваджень така перевірка не здійснюється; якщо ж застосований уповноваженими суб'єктами Закон буде визнаний КС України неконституційним, це може стати підставою для перегляду судового рішення як виключна підстава.

4. Варто позитивно відзначити проведене здобувачем емпіричне дослідження у формі опитування суддів місцевих судів, прокурорів та слідчих НП України щодо проблемних питань допустимості доказів у кримінальному судочинстві, а також роздільне подання результатів анкетування різних суб'єктів. Водночас викладені в Додатку 3 дисертації емпіричні дані були б більш інформативними, якби дисертант поряд з абсолютними показниками навів також і відносні (у відсотковому співвідношенні).

Шайгуро Ольга Павлівна, доктор юридичних наук (спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право), доцент, професор кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (**офіційний рецензент**)

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. На сторінці 78 дисертації автор наголошує, одним із критеріїв недопустимості доказів є їх отримання недопустимим суб'єктом, тобто особою або органом, які за законом не мають право на проведення процесуальної дії, в ході якої одержаний та закріплений доказ. В цілому, погоджуючись із вказаним підходом, вважаємо, що він потребує уточнення у тій частині, що КПК України не передбачає такого суб'єкта доказування державний орган. У цьому контексті під суб'єктом отримання доказу слід розуміти учасників кримінального провадження, перелік яких наданий у ст. 93 КПК України.

2. У роботі автор наводить власне визначення поняття недопустимості доказів (с. 4 дисертації): «Фактичні дані, отримані внаслідок порушення чи неправомірного обмеження прав і свобод людини, а також внаслідок іншого істотного порушення кримінальної процесуальної форми: неналежним суб'єктом, з неналежного джерела або у неналежний спосіб». Однак у цьому визначенні вбачається логічна неточність. Фактично автор надає визначення поняття «недопустимі докази», які вірно визначаються через їх інформаційну природу. Поряд із цим описана у цьому визначенні категорія формульована автором як «недопустимість доказів», що є неточним. Під недопустимістю слід розуміти певну властивість доказів, яка полягає у порушенні процедури отримання таких фактичних даних.

3. Дисертант формулює у роботі вірну ідею щодо систематизації правового регулювання недопустимості доказів у кримінальному процесі, аргументуючи це тим, що наявні відмінності, які впливають на особливості предмета регулювання групи норм щодо недопустимості доказів, що дозволяє їх виокремити у відносно самостійну підгрупу, яка відповідатиме поняттю «правовий субінститут» – тобто являє собою складову інституту допустимості доказів (с. 54 дисертації). В цілому вірна, на нашу думку пропозиція автора, однак вона потребує додаткової аргументації в частині висвітлення конкретних відмінностей, через які більш повно має бути розкрита відмінність у правовому регулюванні між допустимістю доказів та їх недопустимістю.

4. До системи правового регулювання недопустимості доказів у кримінальному процесі автор відносить підзаконні нормативно-правові акти (с. 4 дослідження), що на нашу думку, є спірним. Вказане аргументується положеннями ч. 1 ст. 86 КПК України «Доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом». Вбачається, що на підставі цього положення, допустимість та, відповідно, й недопустимість доказів повинна оцінюватись виключно на положеннях КПК України, а не підзаконних нормативно-правових актів.

5. У роботі не приділено увагу питанню допустимості доказів, що отримуються у порядку міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні (глава 43 КПК України). Водночас, оцінка доказів, отриманих в результаті реалізації цього механізму має свої особливості, дослідження яких могло б посилити наукову цінність проведеного дисертантом дослідження.

Терещук Сергій Сергійович, кандидат юридичних наук (12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право), доцент кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (**офіційний рецензент**)

Роботу оцінено позитивно, висловлено зауваження:

1. Щодо повної відмови від критерію «істотності» порушень прав і свобод (підрозділ 1.1). Здобувач пропонує виключити з ч. 1 ст. 87 КПК України вказівку на те, що недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав і свобод людини, оскільки, на думку автора, будь-яке порушення є істотним за своєю конституційною природою. Ця позиція є високоморальною та теоретично привабливою, проте її практична реалізація викликає серйозні застереження. По-перше, у кримінальному процесі існує значний масив формальних (процедурних) правил, невиконання яких технічно є порушенням закону, але не завдає реальної шкоди суті права особи (наприклад, технічні помилки чи описки в датах у протоколі слідчої дії, які легко усуваються іншими доказами, або запізнення із врученням копії документа на кілька годин). Чи не призведе усунення фільтра «істотності» до повального «процесуального пуризму» (як його називає ЄСПЛ), коли суди будуть змушені відкидати ключові докази у справах про тяжкі злочини через формальні дрібниці? По-друге, виникає ризик створення умов для процесуальних зловживань з боку сторони захисту, яка зможе блокувати розгляд справи за суттю, фокусуючи увагу суду на найменших технічних відхиленнях слідчого від процедури. Хотілося б почути від здобувача, які саме чіткі межі та запобіжники він пропонує встановити, щоб відрізнити порушення суті права особи від суто формально-технічних дефектів оформлення процесуальних документів.

2. Стосовно концепції та меж оцінки «очевидної недопустимості» доказів судом. Автор детально вибудовує триступеневу модель судової оцінки доказів, у якій важливе місце відводиться оцінці «очевидності» порушення, де очевидно недопустимими пропонується вважати докази, недопустимість яких прямо презюмується законом або впливає з грубого і беззаперечного ігнорування процесуальних норм. Проте категорія «очевидності» в українській судовій практиці залишається однією з найбільш суперечливих. Практика Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду свідчить, що судді дуже по-різному трактують цей термін у підготовчому судовому засіданні: одні вважають очевидним лише те, що прямо вказано у законі (наприклад, проведення обшуку без ухвали суду за відсутності невідкладних випадків), інші — намагаються оцінювати на цій стадії навіть зміст показань чи висновків експертиз. З огляду на це, здобувачу варто конкретизувати: якими саме критеріями має керуватися суддя під час підготовчого засідання або на досудовому розслідуванні, щоб оцінка «очевидної недопустимості» не перетворилася на передчасний розгляд справи по суті та оцінку доказів у їх сукупності до моменту їх безпосереднього дослідження у судовому розгляді?

3. Щодо імплементації правила США про недопустимість відомостей про відшкодування шкоди як доказу вини. Заслуговує на увагу пропозиція здобувача (сформульована на основі аналізу американського досвіду) щодо доповнення ч. 3 ст. 87 КПК України новим пунктом, який би забороняв використовувати факт добровільного відшкодування шкоди потерпілому як доказ вини особи у вчиненні злочину. Автор обґрунтовує це тим, що обвинувачений може компенсувати шкоду з гуманних міркувань або під тиском обставин, що не означає автоматичного визнання ним кримінальної протиправності своїх дій. Водночас така новела вступає у суттєву колізію з матеріальним та процесуальним правом України. У вітчизняній правовій системі факт добровільного відшкодування збитків є фундаментальною обставиною, яка: а) суттєво пом'якшує покарання (ст. 66 КК); б) виступає обов'язковою умовою для звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням (ст. 46 КК) або дієвим каяттям (ст. 45 КК). Якщо відомості про відшкодування шкоди будуть законодавчо визнані недопустимими доказами вини, виникає процесуальний парадокс: яким чином суд має досліджувати та враховувати цей факт для пом'якшення відповідальності чи закриття справи, якщо сторона обвинувачення або сам потерпілий будуть обмежені у праві посилаючись на цей факт у судовому засіданні до

моменту вирішення питання про винуватість? Здобувачу необхідно детальніше пояснити механізм узгодження цієї американської моделі з реаліями національного кримінального та кримінального процесуального законодавства.

4. Щодо повноти доктринального аналізу субінституту недопустимості в системі доказового права (підрозділ 1.2). У підрозділі 1.2 автор розгортає глибоку і перспективну теоретичну дискусію щодо системних зв'язків між правовими категоріями «інститут доказів» та «інститут доказування», аналізуючи їх ієрархічну структуру та взаємопроникнення. Проте, зважаючи на те, що наявний текст уривається безпосередньо на аналізі внутрішньої архітектури цих категорій (на етапі дослідження їх системного характеру), теоретична концепція автора залишилася дещо незавершеною. Зокрема, у роботі чітко не підбито фінальний підсумок щодо галузевого статусу самого об'єкта дослідження. Тому під час захисту здобувачу варто чітко і однозначно артикулювати власну позицію: чи вважає він «недопустимість доказів» повністю автономним, самостійним субінститутом у структурі кримінального процесуального права, чи вона є лише негативною (зворотною) стороною та невіддільним елементом єдиного інституту допустимості доказів? Окреслення цієї субординаційної лінії значно посилює б теоретичну цінність першого розділу дисертації.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада **присуджує**

Яромиру Володимировичу Цімурі

(власне ім'я, прізвище, здобувача (ки) у давальному відмінку)

ступінь/ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право

(галузь знань)

за спеціальністю (спеціальностями) 081 Право

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка члена разової ради додається (за наявності).

Голова разової спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Олександр ЖИТНИЙ

(власне ім'я та прізвище)